

*„Има ли веће радости
него кад на цичи зими
пригрлите озебло дете.”*

Милош Црњански

Насред села Бујаци налази се Јованова кућа, беле фасаде, с кровом од алуминијског плеха и поред ње помоћна мања дрвена зграда – амбар и шупа за огрев. Оне су са три стране окружене воћњаком, а с четврте – јужне стране, од ветра их заклањају висока стабла клена.

Јованова супруга Радојка рано је умрла. Он се више није женио. Живео је као удовац двадесет осам година; више сâм него са својом децом. Имао је три сина: Филипа, Грубана и Дмитра и кћерку Добринку. Синови су завршили школе, па су се Филип и Дмитар запослили у Пљевљима, Грубан у Београду, а кћерка Добринка се удала. Јован је остао на свом имању. Само последњих пет година живео је код најмлађег сина Дмитра и снахе Маргите, а повремено код Филипа и снахе Сајке. Неговали су га у старости. Једне вечери у Дмитровом стану биле су окупљене обе породице око Јована. Бејаху му дошли у посету и синовци – Бошко из Забрђа код Пљеваља, Љубомир из Бара и Радосав из Подгорице који се тек вратио из Аустрије где је у Брегенцу привремено радио у хотелу „Schwarcler.” Пред Јованом се на малом столу пушила кафа коју је Маргита била тек скувала. Спорим покретима руке приносио је кафу полако устима и пажљиво пио ретке ситне гутљаје. Иако склон шали и увек говорљив овог пута је

ћутао замишљен гледајући преда се. Повремено је подизао главу и уморним старачким питомим очима прелазило полако од једног до другог, задржавајући се најдуже на унуцима. Изгледало је да се дуго спрема шта ће да каже. А изговорио би само по једну саветодавну реченицу, али тако као да штеди и марљиво мери сваку реч. Гледали су га и слушали у тишини не слутећи шта може да се деси после тога, јер је он хладнокрвно и смирено прикривао свој предосећај да већ стиже оно чему се у последње време надао и шта спреман дочекује.

Вечера је била готова и чекала на шпорету. Мирис куваног јела допирао је из кухиње.

– Маро, вечерајте, док се није охладило – пожуривао је Маргиту, јер је желео да његови синови, снахе и унуци вечерају пре него што се узнемире оним што, чини му се, неизоставно те вечери долази.

– Ево, одмах. Чекала сам да попијеш кафу. Увек кафу пијеш после вечере. Вечерас си је пожелео пре вечере.

– Ето, нешто ми се бејаше прохтело да попијем кафу. Душа ми је тражила.

– Маргита је поставила вечеру. Седећи око стола сви су чекали да он седне пре него што почну.

– Нешта ћу вас замолити – наставио је Јован једва чујно.

– Шта, тата? – запитао га је Дмитар подижући се махинално од столице.

– Да ме не нудите вечером. Толико сам сит да ни залагај не бих могао...

– Само супу. Бар неколико кашика супе. То можеш – Маргита и Филип су пришли и помогли му да устане и приђе столу, а Дмитар му је придржавао столицу на предњем делу стола где седа лице којем се указује посебно поштовање, то место тамо народ назива „чело софре”.

– Не могу да вас одбијем, а некако ми је све горко, осим оне кафе – прошапутао је Јован пошто је, с муком, прогутао кашику супе.

– Добро, тата, немој себе да присиљаваш кад не можеш. Ако ти није добро, хоћеш ли да те сместимо на кауч? – упитао га је Дмитар.

Маргита је, не чекајући да Јован каже било шта, устала и наместила јастук на каучу поред зида. Тек што су Филип и Дмитар пришли да му помогну да пређе на кауч, њему је задрхтала десна рука. Кашика му је испала, а глава клонула и чело пало на сто поред тањира. Сви су одједанпут прекинули вечеру. У соби је настала паника. Жене су збуњено тумарале по соби, завиривале свекру у лице, прилазиле му уплакане, гледале га и поново се удаљавале. Унуци су плакали и пожурили да га подигну. Зоран, најстарији унук, ставио му је руку под чело и, збуњен, викао:

– Деда, деко, деко, молим те, деко ...

Он је подигао главу, отворио десно око и погледао га. Из њега је потекла једна суза. Опет га је затворио и глава му је поново клонула.

– Лекара. Лекара да позовемо – повикао је Филип, лица обливеденог сузама и пожурio ка телефону.

Око Јована су се окупили синови, унуци и синовци, подигли га и положили на каучу.

Дмитар се, сузних очију, саже над њега и раскопча му џемпер и кошуљу, па, клекнувши на колена поред кауча прислони му своје ухо на груди и ослушну.

– Чини ми се да је жив – једва успе да каже – срце му се, мало чује, али само понекад.

Лекар је стигао брзо. Опицао је болеснику пулс, отворио му очи и завирio у зенице. Мрштећи се, поново му је опипавао пулс. Погледао је Филипа, а затим Дмитра.

– Докторе, можеш ли му помоћи? – упитао је Дмитар.

– Њему више нико не може помоћи. Мртав је.

– Покушај бар нешта. Ја сам чуо да му срце ради.

– Да. Оно и сад учини још по неки слаб откуцај, али је он мртав. Њему је мозак мртав. То је сигурно. Он је умро од инфаркта. Не зна се да ли је у питању срчани или мо-

ждани, удар, али је умро. Мени једино остаје да вам свима изјавим саучешће.

Тако је Јованова кућа остала без станара. У амбару је пољопривредни алат који одавно нико не употребљава, затим неке старе ствари, велики сандук за брашно, у ћошку ковчег у ком је Радојка приликом удаје донела девојачко рухо. По скромним изгледу ковчега види се да је она као девојка живела у сиромаштву. Њен отац Јеврем Раичевић из Ораховице код Бијелог Поља, умро је кад је имала само две године, а сестра Даринка годину дана. Њена мајка Невена, рођена Голубовић из Маоче, двадесет километара од Пљеваља, пошто је млада остала удовица преудала се за Лазара Шушића који се у Маоче доселио од Жабљака.

Радојка је у девојачком ковчегу држала своје личне ствари. После њене смрти ковчег је смештен у амбар и годинама је стајао ту у ћошку. Када је, након више година Грубан посетио родитељску кућу и ушао у амбар, поглед му се прво зауставио на мајчином ковчегу покривеном паучином. Дах му се прекинуо кад је на једном ћошку под паучином угледао руку са раширеним прстима, која се, како му се учинило, помолила из ковчега. Једва је успео да му приђе лаганим ходом. Била је то Радојкина кожна рукавица бледожуте боје. Склонио је паучину с ње и ковчега. Изгледао му је као да је живо, напуштено, тужно, скрушено и мило биће. Сећања која су све више навирала, враћала су га у детињство. У оно време кад му је мајка из тог ковчега давала слаткише које је штедела за своју децу. Клекнуо је и пољубио и ковчег и рукавицу и очистио их од прашине. У ковчегу није било ништа осим једне старе свеске на којој су плаве корице већ биле почеле да бледе. На белој налепници стајало је Филипово име.

Филип је у младости имао бујну смеђу косу, али ју је у теменом делу рано изгубио. Бело нежно лице преливало је једва приметно руменило, очи плаве са благом нијансом светлозелене боје, а на уснама се опажао благ грч као

знак неког стреса из младости. Имао је карактеристично обележје. После Другог светског рата забављао се као дете пушчаним метком тако што га је постављеног на камен ударао другим каменом. Метак је експлодирао и разорио му јагодицу на врху десног кажипрста. Рана је зарасла, али је на прсту остао ожиљак. И поред тога имао је леп рукопис.

Он је био човек тихе нарави, а на јачи изазов би брзо реаговао, али никад недолично. Имао је осећај за правду. Према непознатима и оним људима које је познавао као лукаве био је неверљив. Одликовао се неком узвишеном племенитошћу и добродушношћу.

Имао је дара за писање прича. Писао их је још као ученик у гимназији и читао на ђачким књижевним вечерима, али их није чувао, нити је озбиљно показивао интересовање за књижевност, осим што је волео да чита. Док је био у гимназији писао је приче само да би их прочитао на књижевној вечери и одмах после тога рукопис бацао. То је изгледало као нека врста његове забаве. Писао је и прецртавао не само речи или реченице, него и читаве пасусе, а понекад и странице. Често је над једном реченицом проводио дуго времена мењајући у њој поједине речи док не нађе најпогодније. На књижевним вечерима је имао пуно успеха, али никад није имао поверења у себе и свој таленат за ту врсту уметности.

Кад се са Грубаном преписао из гимназије у Сомбору у гимназију у Новој Вароши одмах га је професор књижевности Душан Нешковић запазио. После првог писменог задатка из српског језика за који је била нека слободна тема похвалио га је, а затим приметио: „Жао ми је што нема веће оцене од петице. Види се да имаш талента за књижевност. Ако се будеш трудио да развијаш свој таленат и да пишеш могао би да постанеш добар писац. Биће ми жао ако то пропустиш”. Филип се на то осмехнуо. Након неколико дана, док је шетајући се по Браношевцу изнад Нове Вароши учио школско градиво из историје, наи-

шао је професор Нешковић. Филип је затворио књигу. Започели су разговор о писцу Борисаву Станковићу.

– Ових дана се по Новој Вароши пуно прича о вашем предавању које сте скоро одржали у дому културе о Бори Станковићу и „Коштани” – рекао је Филип.

– Шта се прича? – упитао је професор Нешковић.

– Саме похвале. И на часовима, увек нас одушевљава-те својим предавањима.

– Кад то каже мој ученик Филип повероваћу да је тако.

– Говорим оно што и сами знате.

– Добро, добро, кажи ти мени пишеш ли нешта? Неку причу?

– Не пишем.

– Зашто не пишеш, кад имаш талента за то?

– Хм. Талента. Ја га не примећујем код себе. И да сам обдарен, немам жељу да пишем.

– Жао ми је. Југославија је пуна талената за разне врсте уметности. Кад би се, на пример, сви људи, укључујући и оне који ору њиве, косе ливаде и чувају стоку, бавили оним за шта имају талента, требало би да држава сваке године издваја бар по једну десетину свог буџета за изградњу библиотека и разних научних установа. То се не дешава, па ипак, ево, имамо доста књига, библиотека, научних института, лабораторија и тако даље. Свако ради оно што воли, што може и што мора. Кад би сте ви само месец дана ишли са мојим неписменим сељацима, слушали и записивали њихов разговор, посматрали и бележили њихове поступке, вратили бисте се кући с једном вредном књигом. У њој би била права изворна мудрост која одлази са њима тамо откуд нема повратка. Мудри сељаци немају услова да испољавају свој од бога добијен дар, као што то имају људи у граду. На селу, на жалост, односе са собом неискоришћено богатство талента – рекао је професор Нешковић и наставио шетњу ка шумовитој долини иза Нове Вароши.

Грубан је веровао да никада неће бити сачуван ни један Филипov рукопис. Био је веома изненађен кад је у мајчином ковчегу нашао свеску са причом „Легенда о Соколовици” и одмах познао његов рукопис. Ево те приче:

„Ниједна варош у источној Босни нема толико легенди као Вишеград. Све легенде које се односе на ову варош и њене људе и догађаје толико су различите, али и толико убедљиве да се не могу разликовати истините од измишљених. Вишеграђани су добри памтише па догађаје и легенде о њима и њиховој вароши никад не заборављају. Осим тога по природи су духовити и маштовити и вешто измишљају легенде, причају, препричавају и обогаћујући их узгред новим и занимљивим детаљима. Као заљубљеници у своју варош ретко ће кад у легенду унети нешто што би о њој могло да ствара ружну слику. Као опрезни људи, странцем сматрају сваког ко у њихову варош дође са стране, без обзира одакле је, све дотле док он својим понашањем не стекне њихово поверење, а ако стекне поверење прихватају га као свог и ако заслужи може да добије место у некој легенди. Кога једанпут уведу у легенду више се не заборавља било да је добрих или лоших карактерних особина и дела. У томе су пробирљиви, јер сматрају да је једино легенда о човеку вечан споменик ког време не може оштетити, него само побољшати додавањем неке измишљене новине.

Једна легенда говори да је изнад саме обале реке Дрине, где се пре изградње моста с једне обале на дугу прелазило скелом налазила стена звана Соколовица. Она је била слојевита, јер се састојала од двадесет седам дебелих плоча различите величине и дебљине. Време је њихове рубове кроз векове крунило и глачало, у горњем делу више него у доњем, тако да је имала облик купе. По једној легенди та необична стена добила је име по соколовима који су на њу слетали и одатле вребали плен. Друга легенда њено име доводи у везу са мајком Мехмед паше Соко-

ловића. Према тој легенди кад су Турци, купећи по Босни данак у крви повели са осталом одузетом српском мушком децом малог Бајицу Соколовића, родом из села Соколовићи, његова мајка се измучена и ишибана бичевима док је ишла за караваном, не могавши да пређе преко Дрине, попела на ту стену и са ње плачући гледала караван док је прелазео Дрину и полако се губио у даљини, па је ту, тугујући, остала до сутрадан када су је скинули неки Срби. По њој је та стена названа Соколовица, а Бајица је тај догађај памтио целог живота, и касније, када је као Мехмед паша био значајна личност у Турској царевини наредио да се близу тог места преко Дрине изгради мост.

У вароши је била једна камена кућа. У њеном највећем камену темељцу угаонику били су урезани бројеви 1884. То је година њене изградње. У Вишеграду је живео трговац Сулејман Табаковић који је имао синове Рашида и Решада. Кад је Рашид стигао за женидбу Сулејман му је изградио ту кућу од камена са Соколовице. Довео је пет чувених мајстора из Црне Траве. Они су обилазили околину вароши тражећи погодан материјал за градњу куће. Када су наишли на Соколовицу проценили су да се од њеног камена могу направити добри блокови за зидање. Сутрадан су приступили послу. Почели су од врха да цепају плоче и да комаде обликују у блокове који су запрегама превожени до места предвиђеног за изградњу куће. До првог снега камена грађа била је готова. Сулејман је за тај део посла исплатио мајсторе. Они су по договору поново дошли почетком месеца маја следеће године да наставе посао. До краја октобра те године завршена је и кућа и зид око ње. То је била најлепша кућа у вароши тог времена. По томе се богатство породице Табаковић ценило више него по дућану и трговини.

Чим је кућа завршена Рашид се оженио Хаснијом Шехерагић, осамнаестогодишњом девојком из богате куће из Горажда. И после одвајања од родитеља Рашид је са Решадом помагао оцу у трговини.

Авлија око Рашидове куће била је пространа и увек уредна. У њему се налазило по једно стабло ораха и јабуке и два стабла шљиве. Од капије до кућнога прага била је поплочана стаза. Поред ње под јабуком стајао је мали метални сто са четири столице. Ту је по лепом времену Хаснија најрадије проводила време са комшиницама и децом из комшилука. Авлија је била пуна разног, ситног и крупног цвећа, највише ружа, тулипана, нарциса и невена. „Цвеће сам одабирала и распоређивала ја по свом добром укусу, па у вароши нећете наћи овакву авлију”, говорила је Хаснија поносно. Тек што је прошла година дана од ступања у брак родила је мушко дете којем је дато име Мехмед. Две године након његовог рођења Хаснија се разболела и више није могла да рађа. Мехмед је био размажено дете, нежног здравља, са неком урођеном срчаном маном. Што су га више пазили и неговали и родитељи и Сулејман са супругом Разијом, он је бивао све слабији. Када му је било двадесет година оженио се Фикретом, лепом удовицом кујунџије Ферхата Бајровића из Сарајева. Имао је само кћерку Бедрију. Није прошла ни година дана од њеног рођења, отац јој је умро у авлији док је брао воће. Сулејман, Разија и Фикрета погинули су 1916. године од топовске гранате на брду Бикавцу изнад Вишеграда берући лековито биље за Хаснијино лечење, а она је умрла наком две године. Решад нежења, преузео је послове у дућану и бринуо се о Бедријином одгоју и васпитавању до њеног пунолетства. Док се бавио трговином зараду је делио са њом. Међутим у старијим годинама одао се алкохолу па је једне ноћи с вишеградског моста пао у Дрину и утопио се. Пошто је остала сама, Бедрија је продала дућан и стару кућу свог деде Сулејмана. Није се удавала.

Како народ за све што се дешава на крају налази узрочну везу тако се и легенда о Соколовици завршава веровањем православних Срба у Вишеграду да је до пропасти породица Сулејмана Табаковића дошло зато што је

била под великим грехом због рушења те стене заливане сузама мајке за отетим сином, а која је вековима ту изнад вишеградског моста стајала симболично као природни споменик не само њој него и свима мајкама од којих је у време Отоманског царства узиман данак у крви.

Где је према легенди. била Соколовица сада је широка плоча кружног облика. На њу долазе деца из вароши да се забављају, а лети се на њој сунчају после купања у Дрини. Једног јунског јутра 1937. године радници су, идући на посао, угледали на њој човека који лежи. Помисливши да је заспао неки пијаница, каквих се у вароши често могли видети, пошли су да га пробуде. Али, то је било мртво тело средовечног човека разбијене лобање. Око њега је била разливена закорела крв. Не прилазећи му, радници су се одмах удаљили и о томе обавестили жандарме.

У шест сати и петнаест минута зазвонио је телефон у стану судије Крста Пурковића. Он је поспан устао из кревета, подижући дремљиво главу и јавио се. Док је у десној руци држао слушалицу прстима леве руке је нервозно прочешљавао разбарушену косу.

– Овде жандармеријска станица. Поред телефона је командир Грковић – зачуо се глас с друге стране

– Шта има ново, Грковићу?

– Јутрос су радници идући на посао видели леш човека на плочи Соколовице. Отишао сам на лице места да проверим информацију. Видио сам мртво тело у крви. Човек је убијен у току ноћи. Глава му је разбијена. Оставио сам два жандарма да обезбеђују место догађаја.

– За тај случај надлежан је виши суд у Сарајеву. Ја ћу га о томе обавестити, а жандарми нека не напуштају место догађаја до доласка истражног судије – судија Пурковић је прекинуо везу и пошао у купатило. Кад се умио и обријао пошао је на посао.

Било је подне кад је код њега дошао истражни судија са тужиоцем, криминалистичким техничарем и записничарем. Одмах су пошли на место догађаја да изврше уви-

ђај. На плочи Соколовице лежао је покојник на десном боку. На глави су му се виделе две велике ране. Поред њега у крви се налазио отисак ребрастог ђона женске ципеле, а на трави иза плоче виделе су се две велике мрље крви. На ивици плоче пронађен је пикавац цигарете. Смештен је у кесицу као доказни предмет за истрагу. У џеповима покојника није било цигарета, ни дувана. На његовим прстима се нису примећивали трагови никотина. Комисија је дошла до закључка да је убица пушач и да је тај пикавац од његове цигарете. Криминалистички техничар је измерио дужину и ширину отиска ципеле у крви, а затим снимио место злочина и важне детаље, и нацртао скицу.

– Мени се чини да је ово отисак женске десне ципеле. Вероватно је убица отишао у овом правцу – рекао је истражни судија показујући мрље крви на трави.

– То је очевидно – сложио се јавни тужилац.

Пришао је жандарм који је у околини прегледао терен. Држао је у руци курблу од камиона.

– Где нађосте ту курблу? – упитао је истражни судија.

– Онамо поред пута у трави. Двадесетак корака одавде.

– Да ли сте приметили нешта сумњиво?

– Нисам ништа.

Сви су прегледали курблу. Нису на њој уочили ништа што би могло указивати да је употребљена за извршење злочина.

– Овуда свакодневно пролазе камиони провозећи дрвену грађу – рекао је жандарм. – Курбла је вероватно испала из неког камиона.

Пошто су извршили увиђај леш су отпремили на обдукцију. Тек што су одмакли срили су погурену старицу Веру Маргетић, која је пошла у шуми да накупи бремене грана за огрев.

– Зна ли се ко је убио тог несрећника? – упитала је покушавајући да се усправи, подупирући леђа врховима прстију.

– Не зна, али ће се, надам се, ускоро дознати, одговорио је истражни судија. Знате ли ви нешта о томе?

– Богами сам ја синоћ видела код оне окуке камион док је стајао. На њему су се светла три пута гасила и палила. Када је прошао видела сам да га вози Милун Ђокић.

– У које доба је то било?

– Тек се почело да смркава. Питајте га. Може бити да је он нешта приметио – старица је продужила.

– Знате ли где је тај Милун? – упитао је тужилац жандарма.

– Знам. Кућа му је с десне стране Рзава.

Иза кривине се зачуо звук мотора. Убрзо се појавио камион пун балвана.

– Ето Милуна. У прави час је стигао – рекао је жандарм.

Зауоставили су га.

– Чујем да је неки човек убијен – рекао је Милун не излазећи из кабине.

– Јесте – одговорио је жандарм. – Убијен је на плочи Соколовице?

– О томе се јутрос причало у предузећу.

– А прича ли се ко га је убио – упитао је судија.

– Не. Ја сам синоћ овуда прошао камионом. Дуго сам стајао код оне окуке, јер ми се гасио мотор. Мучио сам се док сам га поправио, али нисам ништа чуо ни видео.

– Да ли је оно твоја курбла? – упитао га је жандарм.

– Гле! Јест. Где си је нашао?

– Онде где си је изгубио.

Он хтеде да му је врати, али судија нареди да се задржи док се заврши истрага.

– Зашто ми не вратите курблу. Не сумњате, ваљда, у мене? – упитао је Милун.

– Не сумњамо, али ћемо је привремено задржати. Идите ви. Радите свој посао. Ако буде потребно, зваћемо вас.

– Резервна курбла ми је била преломљена, па је прелом заварен и несигуран – Милун је наставио вођњу.

– Добро га познајем. Он је поштен човек. Никад не би могао учинити злодјело – рекао је жандарм.

– Ја нисам рекао да сумњам у њега – истражни судија је гледао за камионом.

Комисија је још била у канцеларији судије Пурковића кад је ушао жандарм Стеван Мудринић носећи металну шипку умазану сасушеном крвљу и новчаник са металним новчићима које су жандарми након завршеног увиђаја пронашли у трави иза плоче Соколовица. Криминалистички техничар је те предмете упаковоо како би се сачували евентуални отисци за вештачење.

Тек што је Мудринић изашао у канцеларију је ушао жандарм Чедомир Газдић са мршавом, сићушном и веома запуштеном женом.

– Претпостављам да доносиш неку новост? – обрати му се судија Пурковић.

– Да. Леш је идентификован. То је леш радника Сеада Кулића. Ово је његова сестра. Она је препознала леш.

– Како се зове? – упитао је истражни судија жену.

– Ја сам Рабија Ибрахимовић.

– Седните.

– Он ми је био једини брат – рекла је Рабија кроз гласан плач спуштајући се у фотељу.

– Бисте ли познали Сеадов новчаник?

– Познала бих га.

– Како изгледа?

– Црне боје. Има две преграде. То је стари новчаник. Био је рашивен на једном ћошку, па сам га ја ушивала зеленим концем.

– Знате ли да ли је у њему било новца?

– Сеад је увек у новчанику држао мало ситног новца.

– Колико, отприлике?

– По два-три динара, осим кад је хтео да нешто купи.

– Је ли ово његов новчаник – истражни судија је раширио лист танког папира којим је био омотан новчаник и показа га Рабији.

– Јесте. Познајем га.

– Овај новчаник са мало ситног новца нађен је близу места где је убијен ваш брат. Даћемо вам новчаник и новац када суду не буду потребни као доказни предмети. Сумњате ли у неког?

– Не могу никога да означим као сумњивог. Није био ни с ким у завађи.

– Је ли Сеад био ожењен?

– Није.

– Је ли био запослен?

– Да.

– Где?

– У предузећу „Изданак”.

– У које се време враћао кући?

– Око пет сати после подне, ако није имао неког посла у касаби.

– С ким се најчешће дружио?

– Са браћом Чиплић, Бранком и Здравком. То су наше комшије. Обично су се сви тројица враћали заједно, јер су заједно радили. Јуче око шест сати навече видела сам Бранка и питала га за Сеада. Казао ми је да је Сеад остао да заврши неки посао у касаби. Није навратио код мене нити се јавио као што је то раније увек чинио након доласка с посла. Јутрос сам чула да је неки човек убијен, па сам отишла у жандармеријску станицу да питам знају ли ко је тај јадник.

– Знате ли да ли се некад нешто замерио Бранку или Здравку?

– Није никад. Слагао се са њима као да су му браћа.

– Је ли трошио прекомерно алкохол?

– Није. Имао је чир на желуцу и није пио алкохол.

– Јесте ли у последње време примећивали промене у његовом понашању?

– Долазио је понекад нерасположен.

– Јесте ли га питали за разлог?

– Јесам. Говорио је да је уморан или да га мучи чир.

– Хвала Рабија, можете ићи.
Она је изашла плачући. Утом је ушао командир Грковић.
– Има ли шта ново? – упитао га је истражни судија.
– Онај машиновођа што је у Рудом с локомотивом склизнуо с колосека каза ми малопре да се покојни Сеад Кулић повремено навече састајао са Бедријом Табаковић на оном месту где је убијен.
– Ко је тај?
– Мрдо Врдољак. И пре неколико дана враћајући се увече из риболова видео их је на плочи Соколовице.
– Познајете ли ту Бедрију?
– Познајем је. Бедрија је девојка. Знам где је њена кућа. Тамо је на крају вароши. Мислим да она нема никога од родбине и да живи сама.
– Пронађите је и обавите са њом информативни разговор, па ми доставите записник – рекао је истражни судија командиру Грковићу.
Након три дана истражни судија је добио записник са изјавом Бедрије Табаковић. Сутрадан је приведена на саслушање. Против ње је покренута истрага због убиства и одређен притвор. Она на првом саслушању није признала злочин. Донето је решење о претресу њене куће и осталих просторија. Претресу су присуствовале Бедријине комшинице Невена Марковић и Гордана Ћипранић.
– Требало би да оставите девојку на миру и да тражите оног ко је човека убио – рекла је жандармима госпођа Невена.
– Ми управо сада тражимо доказе о злочинцу.
– Право каже комшиница Невена – обратила му се госпођа Гордана. – Бедрија није убила човека. Она не може ни пиле да закоље, него зове нас да то учинимо. За њу бих руку ставила у ватру.
– Нисам сигуран да не бисте после тога тражили лекара – рекао је жандарм. Немојте, госпођо, ни за кога да гарантујете.

– Богами сам сигурна да Бедрија нема никакве везе с тим убиством – упадљиво је гледала девојку која је стајала поред стабла јабуке и посматрала их.
Жандарми су то приметили.
– Како се зове она девојка под јабуком? – упитао је један.
– Љубица Мршовић – одговори Гордана не скидајући очи са ње. – Зашто се сад распитујете и за њу? Да можда не мислите да је и она то учинила?
– Не, не, само питам.
– Господине, она девојка је моја кћерка – рече госпођа, која бејаше тек дошла из суседног дворишта. – Ја ћу да вам кажем шта сам једне ноћи приметила. То је било баш уочи оног дана када се пронео глас да је човек убијен.
– Шта сте приметили? – упитао је радознано жандарм.
– Видела сам да је Бедрија касно дошла кући. Капија је била отворена и авлија добро осветљена. Бедрија је скинула димије и прала их овде у дворишту, а онда је завиривала у њих, па опет прала да опростите као да је била унеређена. После је, као да је сишла с памети, ишла по авлији овамо, онамо. Кад је видела да је капија отворена, потрчала је и затворила је. Никад је раније нисам видела такву.
– Какву?
– Чинило ми се да је била уплашена.
– Немојте ви, господине, да обраћате пажњу на оно што она прича – рекла је старица. – Она оно говори зато што је њена кћерка у завађи са Бедријом.
– Ја кажем оно што сам видела. Ништа не измишљам.
– Добро, кад си то видела, какве су димије биле на њој? – упитао је жандарм.
– Од шарене свиле. Она увек у њима иде у варош.
– А ципеле?
– То не знам. Нисам могла да видим. Знам само да обуху најчешће држи у неком ковчежићу иза куће.
Жандарми су у дрвеном сандучићу за кућом нашли нове Бедријине ципеле гумених ребрастих ђонова, између којих је било суве сабијене земље. Кад су поново претре-

сли кућу пронашли су у старом орману чисте димије од шарене свиле и обоје понели да их отпреме истражном судији у Сарајеву.

Према обдукционом записнику смрт Сеада Кулића наступила је тренутно услед повреда у виду вишеструких прелома костију лобање у теменом и потиљачном делу и разарања можданих центара важних по живот, у које су утиснути делови костију лобање. Те повреде су нанесене јако замахнутим тупим тврдим предметом.

Када су по налогу истражног судија извршена вештачења утврђено је да на Бедријиним ципелама и димијама има трагова крви, да на металној шипци и новчанику који су пронађени близу леша Сеада Кулића постоје отисци Бедријиних прстију и да крв на металној шипци и Бедријиним ципелама и димијама потиче од покојног Сеада Кулића. Након уручења налаза и мишљења вештака осумњиченој и њеном браниоцу, настављено је њено саслушање:

– Хоћемо ли да чујемо шта ново? – упитао је истражни судија.

– Ја немам да кажем ништа друго, осим оног што сам раније изјавила.

– Где си била оне вечери кад је Сеад убијен?

– Била сам у кући.

– Коју си одећу носила?

– Димије и џемпер. Димије увек носим.

– Јесу ли то биле ове димије? – истражни судија јој показа димије које су му жандарми доставили.

– Јесу.

– Јесте ли носили ципеле?

– Ја у кући не носим ципеле.

– Јесу ли ово ваше ципеле?

– Да.

– Од када познајеш Кулића?

– Од детињства.

– Јеси ли се са њим састајала?

– Често смо се сретали у касаби и понекад на теферичу.

– Је ли он био твој љубавник?

– Није.

– На металној шипци која је пронађена близу леша било је крви. На ђоновима ових ципела и на димијама пронађена је крв. Вештачењем је утврђено да та крв од покојног Сеада Кулића. На металној шипци и новчанику су пронађени отисци твојих прстију. Шта кажеш у вези с тим?

Бедрија је заћутала и замислила се невесела.

Истражни судија је у њеним очима опазио скривену тајну. За разлику од искусног криминалца који се пред судом понаша хладнокрвно и храбро, вешто прикривајући свој злочин, она је, као неискусна, оборила очи. Одједном се узнемирила. Шаке су почеле да јој подрхтавају. Наједанпут је подигла главу, погледала судију и повикала:

– Јаој, мени! Пустите ме да идем кући! Ја га нисам убила! Ја нисам крива. Нисам убица. Зашто ме држите овде!?

– Полако. Смири се – казао је судија.

– Познајеш ли Мрда Врдољака?

– Ко је тај?

– Машиновођа.

– Да. Њега се сећам.

– Он је изјавио да вас је враћајући се из риболова виђао навече са Сеадом на плочи Соколовице. Знате ли која је то плоча?

– Знам. То зна цела касаба. Врдољак лаже. Није ме могао видети тамо где нисам била.

– Проверићемо. Познајете ли Мршовић Љубицу?

– Познајем је. То ми је комшиница.

– У каквим сте односима са њом.

– Биле смо у добрим односима, па смо се пре пола године посвађале и не говоримо.

– Због чега сте се посвађале?

– Онако. Женски трачеви. Нећу више да говорим о томе.

– Она је изјавила да си касно оне ноћи, кад је Сеад Кулић убијен, однекуд дошла, да си била јако узнемирена и да си прала димије.

– Ја сам чиста девојка и одећу често перем.
– Је ли то све?
– Да.
– Пушите ли?
– Пушим, само не пред старијим људима – немир се код Бедрије појачао, а онда је клонула као покошена.
Судија јој је постављао питања, а она на њих једно време није одговарала.
– Имате ли приговор на налазе и мишљења вештака?
Она је оборила главу и заплакала прекрстивши руке преко груди. Судија ју је посматрао очекујући одговор, а затим је упитао браниоца:
– Имате ли ви нешта да кажете?
– Немам за сада ни питања ни приговора.
Бедрија је подигла главу и погледала судију. Он је приметио да се она двоуми.
– Ти би, чини ми се, хтела нешто да кажеш?
– Ја сам убила Сеада – процедила је тихо кроз зубе. Усне су јој подрхтавале, али се уздржавала да не заплаче. Изгледало је премрла и сва сломљена.
– Зашто?
– Јер ме преварио.
– Шта те преварио?
– Волела сам га. Ашиковали смо три године. Обећао је да ће ме ожени. Он је два-три дана пре нето што сам га убила рекао да има другу девојку, да је воли и да намерава да се њоме ожени.
– Па?
– Питала сам га да ли то говори озбиљно, или се шали. Кад је рекао да се не шали заплакала сам. Осећала сам се ужасно несрећном. Ја немам никога. Желела сам брак и породицу. Питала сам га која је то девојка. Рекао је да је то нека Мехмедовић из Сарајева.
– Познајете ли је?
– Не познајем.
– Шта је даље било?

– Уочи оне вечери када сам га убила били смо на плочи Соколовице. Он ми је рекао да мора да раскине везу са мном. Тада сам се одлучила да га убијем. Питала сам га када можемо опет да се видимо.
– Шта је одговорио?
– Рекао је: „Можемо још сутра навече да се састанемо овде, а после морамо да се разиђемо.”
– Где то?
– На плочи Соколовице. Онде где смо се увек састајали. Бедрију је поново обузео немир. Заћутала је. Грло јој се стезало. Није могла да проговори. Судија је ћутао посматрајући је, а кад је почела да се смирује, упитао је:
– Можемо ли да наставимо?
– Ја сам се тада одлучила да га убијем – казала је Бедрија једва чујно.
– То сте већ рекли.
– Отишла сам кући и плакала. Целе ноћи нисам могла да заспим. И сутрадан сам плакала и размишљала како да га убијем. Када сам пошла на састанак ставила сам у ташну ону гвоздену шипку. Навече када сам дошла затекла сам га да седи. Питала сам га је ли истина оно што је претходне вечери говорио, или се, можда, шалио. Он се заклео Алахом да је истина. Када сам га упитала зашто ме преварио рекао ми је да сам му постала досадна. Седели смо и разговарали. Ја сам се уздржавала да не заплачем. Запалила сам цигарету. „Још сада, па да се опростимо”, рекао је он, па се подигао на колена и хтео да скине панталоне. Ја сам му прошла брзо иза леђа, узела из ташне металну шипку и њоме га ударила неколико пута по глави. Он је посрнуо.
– Колико сте га пута ударили?
– Не знам. Све се то десило некако брзо.
– Шта сте после урадили?
– Бацила сам шипку, а затим сам му из новчаника узела моју слику да је не би неко видео и посумњао у мене. Када сам узела слику бацила сам и новчаник. Затим сам

отишла кући. Код куће сам видела крв на димијама, па сам их опрала. Те ноћи сам размишљала до зоре о ономе што сам урадила. Покајала сам се. Била сам страшно уплашена. Пред зору сам заспала и сањала да сам га убила и да жандарми долазе да ме воде. Све бих дала да се то није десило.

– Вратите је у притворску јединицу – рекао је судија жандарму.

Пошто је потписала записник са својом изјавом несрећна девојка је заплакала и без речи пошла пред жандармом. На вратима је застала и погледала судију. Очи су јој одједном добиле строг изглед, а на бледом лицу су јој се опајали ситни грчеви као у тешком болу. Одједном је подигла главу и брзим корацима пошла ходником. Бранилац је поздравио судију и кренуо за њима.

Кад је завршена истрага, против Бедрије Табаковић је подигнута оптужница због кривичног дела убиства. Она се на суђењу бранила ћутањем. Са својим браниоцем није сарађивала, нити је прихватала његову посету. Једноставно, изгледало је да је сасвим незаинтересована за исход поступка. Чинило се да никога око себе не примећује и да до ње не допире ничији глас. Одређено је неуропсихијатријско вештачење. Вештак је дао мишљење да је Бедрија личност заосталог душевног развоја и да је у време извршења убиства њена урачунљивост била смањена до битног, али не битно, па да је могла схватити значај свог дела и управљати својим поступцима. Бранилац је истицао ту околност као олакшавајућу. Осим тога наводио је услове у којима је одрасла, чињеницу да је рано остала без родитеља, да се бринула сама о себи, да ју је Сеад три године држао у заблуди обећавајући јој брак и на крају јој неочекивано саопштио да са њом раскида везу, јер хоће да се ожени другом девојком, па да је то на њу као заљубљену девојку поражавајуће деловало и да у сплету тих за њу несрећних околности, а с обзиром на психичко стање, није могла рационално да размишља ни да донесе правилну одлуку.

Она је осуђена. У затвору је неколико пута добијала јаке епилептичне нападе. После две године дана проведених у затвору потпуно је душевно поремећена. У душевној болници је 1940. године трагично настрадала.

Кад је ухапшена, зграде породице Табаковића су закључане и врата на њима запечаћена. После њене смрти извршен је попис свих њених ствари. У дрвеном ковчегу намењеном за девојачко рухо пронађена је украсна кутија пуна вредног накита, и дуката различитих врста, старости и величине, па су смештени у судски депозит на чување до окончања оставинског поступка.

Одмах је објављен оглас којим су позвани сродници да се јаве суду у Вишеграду ради расправљања заоставштине. Јавио се само неки оронули старац из Хан Пијеска, који се представио као Бедријин даљи рођак. Међутим кад је дознао за причу о проклетству куће Табаковића није хтео да доказује своје сродство и право на наслеђе, нити је учествовао у оставинској расправи.

Пошто није било заинтересованих наследника сва имовина породице Табаковић прешла је у власништво државе. Зграде су срушене, а на њиховом месту направљене су веће и лепше. Није остало ни трага од имовине породице Табаковић.

Остала је само легенда о проклетству које је Сулејман Табаковић навукао на своју породицу због рушења стене Соколовица изнад обале реке Дрина, легенда које се завршила страдањем његовог последњег потомка, несрећне девојке Бедрије.”